

Emnenr. 44
 Tilleggsspørsmålnr.
 Emne: Yvering
 Oppskr. av: Foug. Steen.
 (adresse): Moljord

Fylke: Nordland
 Herad: Beiarn
 Bygdelag: Straund
 Gard:
 G.nr. 45- Br.nr. 6

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

I. Hauusklar.

Ytterklar for menn bestod av: bukse, vest (samt i eldre tid ofte blev kaldt: brøstdak) og trøye, der i daglig tale blev kaldt i løy på trøye eller yttertrøye i matsetting til natttrøye. For bomsuldgarer kom i almindelig bruk, var mauusklorne alltid av heluldsbøyer. For epinnerokken kom i bruk, og all veggarn og vegg (islett) skulle epinner på "haudkleir rakk", tok det lang tid for flittige kvinnehender å få laget et sett mauusfolk-klar, så det var um å gjøre å få trøyet så trykt og sterkt som mulig. Vadmel til ytterklar for mauus blev alltid rengjort og godt stampet.

I gammel tid var farven på trøyet i almindelighet "grå", ned at de karer sort eller grå og hvit vill sammen til mørkere eller lysere grått. Klar til høgtid og helg måtte alltid være farvet, helst sort. Det blev da sendt til farveren, som stampet, farvet og presset trøyet. Men som ikke hadde råd til å seime bort vadmelet til stamping og farving, nøyet seg med grått og hjemme stampet vadmel. Vadmel eller andre trøyer som skulle seimes bort til

farving, blev altid vevet av hvit ull uten sib-
 blanding av sort eller grå ull. Da de tok
 meget tid og arbeide å få laget klar av vevde tøyen,
 måtte de spares mest nøtlig på disse, hvorfor
 mennene til daglig også brukte klar av heredd
 skind, bukser og vest (skindbrøstduk) og den
 vintereen også skindbrøye. En forandring blev
 det trø-rakken kom i bruk. Da gikk det meget
 hurtigere å få spunnet garn og vevt til tøyen.
 Da bomullsgarn blev å få til overkommelige
 priser, blev det snart almindelig å vevet
 halvullstøyen til ytterklar for mennene. Til
 sorte halvullstøyen brislet de veften (isletten),
 men ellers bruktes der almindelig grå vefte.
 De vevet alltid, vevt på tøyen til ytterklar for
 mannfolkene. Halvullstøyen til ytterklar blev
 tvort for å få dem trykke. De fukket i varmt
 vann, rulleb det sammen til en ball, og rulleb
 valket det frem og tilbake på en bordplate
 for å få det til å samme, det ville si: samme-
 sovet og trykkene. For å få rykene på tøyen
 glattet ut igjen eller tvingen, blev det mens
 det enda var fuktig rulleb opp på en rund
 stokk. Ved å stryke over tøyen med hendene,
 glattet de det ut eller hvert som de rulleb
 det opp. På samme måte gjorde de med tøy
 som blev stampet. Både av det fuktige
 tøyen hadde latt en tid opprulleb for å
 strekke og gjerne seg, blev det rulleb av stokken
 og hengt opp på stenger til tork. Da det
 ved hjelp av bomullsgarn og spinnerrakken
 blev meget lettere og hurtigere å få laget tøyen,
 blev det også sluttet med å bruke skindklar
 til daglig. Uansatt var det dog, at der bruktes
 pelsjakker av fersk fjellig slaks skind, eller også

trojer av skiind, for å holde kolden ute om vinteren på sledereiser. Skiindpels eller skiindtrojer var dog ikke hvermanns eie. Da de begynte å bruke prakker av tøy, blev disse kjøpt ferdig sydd.

2. Kvinneklær var:

Kjoler, skjorter, trojer (bluser), jakker og kaper. I aller eldste tid brukte skjelden kjoler lagget av troyer hvor både garn (venning) og veft (bøll) var av ull. Det vanlige var skjørt og troje. De kunne da i kaldt veir eller her og bla flere plagg over hinannen. Det fortalles: at de kladdet opp til fem skjorter av kjemveret helulls tøy over hinannen. Når så skjortene var fotside og utstyrt med en masse folder rundt hofrene, og vedkommende ellers hadde en fullig sigter kan en tenke hvilket anfang skikkelsen fikk. Til påklædningen kom så så og ke trojer (bluser) av helulls tøy over hinanden, på hodet et ullsårkla (skaut) og derover et stortårkla lakk i trekant som et vanlig hodebånd, den dekket hodek til nedover ryggen nedom midjen, lakk i kors over brystet og under armene og båndklappene knyttet sammen i en forvarlig knute bak på ryggen. De korbroken kunne som var kladd på den måte ligesom en vandrende høysåte. Den som hadde råd til det, kjøpte finere verede troyer til kjoler til festlig bruk, for eks. til brudekjoler. Da det kom bomullsgarn i handelen, vered de halvvelde troyer av hvitt bomullsgarn og veft av ufarvet ull, sendte troyer til farver og fikk det farvet og presset. Så å få troyerne så byene og fine som mulig, blev stråene til veften spinnest så tynt som det gikk an å få den. "Kjolsøy veft" var betegnelsen for den fineste ullklad som blev spinnest, og til dette blev der også knyttet de

fineste ullen. Ellers været de halvullde tøyer av farvet bomulls-garn og hjemme-farvet ullveft, eller hvitt bomulls-garn og grå eller farvet ullveft. Av farvet garn og veft været de stripet og rutede tøyer i forskjellige månstre. Veremåten var i reingvering så de ville ha trykkene og sterke tøyer, særlig til daglig bruk. Tynnere og mykere tøyer været de i forskjellige veving, ho-skjult tøy ved samme ho-skjult tøy og einbred tøy. Det vil si: de været forskjellige tøy med bare en reningstråd bred i hver areng, med vanlig to trader. Veving av helt hvite ull eller bomulls-tøy til uteopåklær var ikke brukte her. Helt hvite eller lyse tøy til uteopåklær til bruk ute for hjemmebruk ansåes ikke for å vere fine mask.

3. Under tøy. A.) for menn.

Under tøy for menn bestod vanlig av tre plagg, underbukser, tunderkjorte og natttrøye. Opprinnelig blev de laget samme helulls tøy, senere av halvullde tøy (bomullsveving). Det vanligste var at undertøy blev sydd av hvitt tøy, men enkelte brukte under siden lyse grått halvullde tøy til undertøy. Til natttrøyer bruktes ofte tøy været av kulørt hjemme-farvet ullgarn i ens farvet eller månstret veving. Veremåten var reng eller så forskjellige veving.

B. Under tøy for kvinner.

De bestod av: kinnel, beuklar, natttrøye til å sove i, kvadriliv og tunderskjorte. Kinnel og beuklar var av hvitt ull eller halvullde tøy, og for at det ikke skulle bli for trykk blev det vedt samme forskjellige tøy. Kvadrilivet, der nærmest var en kort armeløs nedringet litt brukte sittende trøye, var samme oftest av hvitt reingrevet ull eller bomullstøy. Natttrøyer av hvitt eller farvet halvull eller bomullstøy og samme oftest

veugveret. Under kjortlene skulle alltid vere veret i flere faerer i taskjellveving, med bader vedeu til. Dette gjalder serlig mellom kjortel der var mest overskjortel. Under kjortlene var litt karlere enn overskjortel. Når de kjorte, gikk i sue og slaps eller på støret vei, brekket de opp overskjortel og festet det fast med et bånd (skjortebånd) eller annet feste opp ved midjen for at ytteskjortelt ikke skulle bli krøllet eller rilsølet. Da var det giltt å kunne vise frem sine underkjorter. Kommet frem til her- stemmestedet blev overskjortelt løsnet og beaktet i orden igjen.

4. Teuganheng bruktes ikke her i bygden, så hvitt jeg har sett eller kjennet til.

5. Teugestøy. Lakerer og seugefopper har det ikke vært verd meget av. Enkelte veret en del, men i almindelighet kjøpes enkelte lakerer til lakerer. De ferdigsynte lakerer. De ferdigsynte lakerer vasket de og la dem om våren på sneen til blekin i det sterke bobysel. Seugefopper hekket de av tykt bomull eller lingarn, eller de kjøpte dem ferdig. Dermed til påtever og annet blev der verd taskjell og veugleret av bomulds garn. At de ikke veret serlig meget lenet til lakerer, var, at de ikke likte å få søm på midten langs eller lakeret, da det ikke kunne veret til trekkelig bredde på tøyel på de verene som bruktes, og frem des er i bruk.

6. Düker og servietter veret de lite av i eldre tid, men etter at flere hadde gått veretkarser, og kunne lere videre fra seg til andre, og der også kom i handelen brukbare håndduker i veving, veret de min des dükter og servietter i forskjellige veremaistre.

7. Like dan håndklær, som der veret

6. en del av fremdeles både i linn og bomull.

8. Akla - veving er av gammel dato her i bygden. Den vevdes for det meste i rutede månstre i flere farver, likesledes bepper. Omellankrigstiden var der mange som drev veving som bi-ienekt, og enkelte har hatt veving som en vesentlig ienekt ved siden av annet håndarbeide, som levevei. Noe stedegeus waren på forskjellige vevemåter er her ikke.

II. De måster og boder som har vært brukt, er ikke av stedegeus opprinnelse, selv om kjente måstere er blitt forandret, har det ikke utviklet seg til stedegeus måstere i veving. Under og etter sidste Verdenskrigen har hjemmevervingen gått meget tilbake.

Under og etter krigen var det nesten umulig å få det nødvendige garn til veving, og det som var å få blev meget dyrt. Tiden har folk helst kjøpt det de trengte av ferdige tøy eller klar.